

TOELICHTING OVERIJSSELSE STANDAARD VERANTWOORD GEBRUIK MAAISEL IN DE LANDBOUW Maart 2021

Opmerkingen:

In de huidige 'Vrijstellingsregeling Plantenresten' is geen ruimte voor bewerkingen van het maaisel, als composteren (met zuurstof) of fermenteren (zonder zuurstof) evenals het doen van toevoegingen. Zowel uit historisch als recent onderzoek blijkt dat bewerkingen bijdragen aan een optimaal gebruik van het maaisel voor bodemverbetering. De Overijsselse Standaard is ontwikkeld als uitwerking van de 'Vrijstellingsregeling Plantenresten'.

In de motie 'maaisel benutten als bodemverbeteraar' juli 2019, Bakker cs., in de Provincie Overijssel, wordt GS opgeroepen om te komen met de mogelijkheden voor verantwoord gebruik van maaisel om (landbouw)bodems te verbeteren binnen de huidige regelgeving én om een lobby op te starten om de knelpunten (oa betreffende bewerkingen van maaisel voor een optimaler gebruik), opgelost te krijgen. De Overijsselse Standaard is ontwikkeld als reactie op deze motie.

Ad 1.1.3:

Verplicht bijgehouden ongewenste soorten zijn Akkerdistel (*Cirsium arvense*), Japanse Duizendknoop (*Fallopia japonica*) en Knolcyperus (*Cyperus esculentus*). Verplicht bijgehouden worden ook gebieden met bruinrot (plantenziekte veroorzaakt door de bacterie *Ralstonia solanacearum*, meestal in aardappels). In deze gebieden is verspreiding via het oppervlaktewater verboden. Andere ongewenste soorten bij gebruik voor bodemverbetering zijn onder andere wortelstokken en zaden van Haagwinde (*Convolvulus sepium*), zaaddragende Ridderzuring (*Rumex obtusifolius*) en Jacobskruiskruid (*Jacobaea vulgaris*).

Ad 1.1 laatste alinea:

Bij het bepalen van de analysefrequentie en de te onderzoeken parameters is uitgegaan van de volgende punten:

- Een goede en gecontroleerde kwaliteit van het geleverde maaisel is de basis voor de vraag vanuit de agrarische sector en ook een maatschappelijke eis.
- De Vrijstellingsregeling Plantenresten gaat er uit dat maaisel veilig gebruik kan worden om landbouwbodems te verbeteren.

Analyse frequentie: is afhankelijk van de hoeveelheden (m^3) en de eenvormigheid van het maaisel.

Er wordt minimaal 1x per $1200 m^3$ een steekproef genomen, verdeeld over het seizoen waarbij minimaal 2x een monster in het zomerseizoen (mei-september; bermgras) wordt genomen en 2x een in het herfst-winterseizoen (oktober-februari).

Monstername: monsters worden genomen door een monsternemer van het bedrijf dat de analyses uitvoert en is een random verzamelt monster.

Analyses: er wordt minimaal geanalyseerd op:

- Zware metalen - toetswaarden als voor keurcompost

Zware metalen en arseen (mg/kg ds)	
Cadmium	≤ 1
Chroom	≤ 50
Koper	≤ 90
Kwik	≤ 0,3
Nikkel	≤ 20
Lood	≤ 100
Zink	≤ 290
Arseen	≤ 15

- Organische stof gehalte (% van de droge stof) - ≥ 10
- Stikstof (N-totaal)
- C/N verhouding - berekend
- Onkruidkiemen - aantal ter bepaling van de kwaliteit maaisel en wanneer mogelijk het afwezig zijn van verplicht te bestrijden soorten en ongewenste soorten.
- Verontreinigingen (gewichts % droge stof.) - toetswaarden als voor keurcompost B*
 - Overige verontreinigingen > 2 mm - $\leq 0,10\%$
 - Glas 2-20 mm - $\leq 0,10\%$
 - Glas > 20 mm - afwezig

*Keurcompost A en B zijn beide toegestaan voor akkerbouwers die telen onder het voedselveiligheidscertificaat (VVAK)

De resultaten van de steekproeven worden, als toets voor de gevolgde werkwijze, naast voor eigen gebruik ook aan de Omgevingsdienst aangeboden.

Ad 1.2:

Dit kan door aanpassing van het maairegime of maaiwijze; bijvoorbeeld het gebruik van de 'eco-kop' op een maai-zuig combinatie.

Ad 1.3.2:

De in de Vrijstellingsregeling Plantenresten, of zijn opvolger, genoemde maximale toegestane afstand van het maaisel tussen oogstplek en plaats van toepassing. In 2020-2021 is dit 5 km.

Ad 1.3.3:

Onder 'opslag' wordt verstaan het op een hoop laten liggen van het maaisel zonder omzetting en bewerkingen.

Onder 'goed landbouwgebruik in deze context wordt in ieder geval verstaan het op of in de bodem brengen van maaisel op een moment dat bodem en gewas daar zo min mogelijk last van hebben. Dus niet tijdens de groeiperiode van het gewas en niet wanneer de bodem bewerking slecht kan verdragen (bijv. te nat).

Ad 1.3 laatste zin:

Vervoer van maaisel binnen de 5 km kan ook door de agrariër of een ander plaatsvinden. Bijvoorbeeld wanneer hij het maaisel zelf ophaalt.

Ad 1.4:

Maaisel mag volgens het Activiteitenbesluit 14 dagen blijven liggen. Dit is om het mogelijk te maken dat fauna en water uit het maaisel kan ontsnappen. Maaisel dient niet jaarlijks op dezelfde plek gelegd te worden. Indien dit wel gebeurt, gelden zwaardere eisen.

Ad 1.4.1:

De in het Activiteitenbesluit en zijn opvolger genoemde maximaal toegestane hoeveelheid maaisel dat per locatie opgeslagen mag worden. In 2020-2021 is dit 600 m³.

Ad 1.4.5:

In de Vrijstellingsregeling Plantenresten wordt maaisel gebruikt voor bodemverbetering niet meegeteld voor de mestboekhouding. Blijkbaar bevat maaisel hiervoor te weinig nutriënten. Bovendien liggen die nutriënten vast in het plantaardige materiaal en komen niet zomaar in oplossing. Beperking van het gebruik van kunststofweefsels (voor afdekking) past bij een circulaire economie.

Ad 1.5:

Leveranciers melden aan de Omgevingsdienst IJsselland in welke gebieden zij werken volgens de 'Overijsselse Standaard', door het invullen van de checklist die hiervoor beschikbaar is op de website van Omgevingsdienst IJsselland (www.odijsselland.nl).

Ad 2.1:

Agrariërs kunnen bij hun leverancier of bij de Omgevingsdienst nagaan of de leverancier maaisel volgens de 'Overijsselse Standaard' levert. Een richtlijn voor de hoeveelheid te gebruiken maaisel bij 'goed landbouwgebruik' is 20 ton/ha. Afhankelijk van de toestand van de grond kan meer of minder optimaal zijn voor de bodem; dit ter beoordeling van de agrariër. Hele hoge giften van organisch materiaal worden niet aanbevolen omdat dit kan leiden tot meer nutriënten als het gewas kan opnemen zodat er kans is op uitspoeling.

Ad 2.3:

Er moet altijd een melding gedaan worden van opslag. Dit om handhaving mogelijk te maken en als voorbereiding op de nieuwe Omgevingswet waarin de term 'inrichting' wordt losgelaten.

In plaats van een AIM-melding kan een melding gedaan worden (de melding is vormvrij). Hiervoor is een formulier ontwikkeld. Deze is te vinden op de website van de Omgevingsdienst IJsselland en die van De Ommer Marke. De melding wordt bij de regionale Omgevingsdienst gedaan of bij de gemeente wanneer deze daartoe heeft besloten.

Ad 2.4:

Onder 'goed landbouwgebruik' wordt in ieder geval verstaan:

- Het toepassen van maaisel om het organische stof gehalte van de bodem te behouden en te verhogen en daarmee de fysische (structuur en watervasthoudend vermogen), chemische (beter vasthouden nutriënten) en ecologische (bodembiodiversiteit, ziekteverminderendheid, betere benutting nutriënten) aspecten van de bodem te verbeteren.
- het op of in de bodem brengen van maaisel op een moment dat bodem en gewas daar zo min mogelijk last van hebben. Dus niet tijdens de groeiperiode van het gewas en niet wanneer de bodem bewerking slecht kan verdragen (bijv. te nat).
- Het opbrengen van een hoeveelheid die past bij de behoefte van de specifieke bodem waarin het maaisel wordt gebracht. Een vaak gebruikte hoeveelheid is 20 ton/ha.
- Voorkomen van geur- en geluidhinder.

Ad 3.1:

Tussen oogsten en gebruik in de bodem kan het maaisel 1x bij de leverancier (max ½ jaar) en 1x bij de agrariër (max ½ jaar) worden opgeslagen. In totaal dus maximaal 1 jaar. Het is niet mogelijk om opslagtijd die bij de leverancier 'over' is bij de opslagtijd bij de agrariër op te tellen.

Ad 3.3:

Bij levering is alleen te veel zwerfafval en eventueel het voorkomen van ongewenste kruiden waar te nemen. De aanwezigheid van ziektekiemen of te hoge concentraties van zware metalen en/of ongewenste chemische verbindingen en ook ongewenste zaden en wortelstokken moet voorkomen worden door de voorselectie van de productiestroken (zie punt 1.1.1, 1.1.2 en 1.1.3). Hiervoor is de leverancier het aanspreekpunt.

Ad 3.4:

Chemische verontreiniging en het voorkomen van ziektekiemen en voor een deel ongewenste kruiden (zaden) kunnen niet bij levering geconstateerd worden. Door steekproeven (zie punt 1.1) wordt getest of de gevolgde werkwijze inderdaad ook chemische verontreinigingen en ongewenste kiemmogelijkheden boven de toets waarden voor komen (zie toelichting punt Ad 1.1).

Voor het voorkomen van verspreiding via het maaisel van bruinrot worden de landelijke kaarten met de gebieden waarop bruinrot voorkomt aangehouden. In deze gebieden wordt maaisel uit het oppervlaktewater niet gebruikt voor bodemverbetering waar aardappelen of tomaten geteeld worden. Zie ook <https://www.nvwa.nl/onderwerpen/plantenziekten-en-plagen/bruinrot/verbodsgebieden-gebruik-oppervlaktewater>.